

תקון עשרים וארבעה

מטרת העונשים: תיקון המדרגות העליונות

ולכל היד החזקה דא נטירו דישראל בזמנא דגלותא. דהא ימינא אתהדר לאחורא, דכתיב השיב אחור ימינו (איכה ב, ג). ושמאלא קאים בתקפה לנטרא לשכינתא ולישראל. אבל בסופא דכלא פתיב: פי יראה פי אולת יד (דברים לב, לו), אלו חבלי משיח. שהרי באותו הזמן נראה, [כאילו] יד זו [שמאל] גם בן הסתלקה, ורשות נתנה חס ושלום לאותן הקלפות לשלוט. ואז [הם] עולים ויורדים ומתפשטים לכל צד, וישראל עומדים בצרה לפניהם. וזה מה שכתוב: ועת צרה היא לעקב (ירמיה לו), ואז, ולכל המורא הגדול - זה פחד של ישראל, שיפחדו בחבלי המשיח, וחושבים שאין להם גאלה, עד שמתוך הצרות האלו ישובו לארצם, ויגאל אותם גאלה שלמה.

ולכל היד החזקה דא נטירו דישראל בזמנא דגלותא. דהא ימינא אתהדר לאחורא, דכתיב השיב אחור ימינו (איכה ב, ג). ושמאלא קאים בתקפה לנטרא לשכינתא ולישראל. אבל בסופא דכלא פתיב: פי יראה פי אולת יד (דברים לב, לו) אליו חבלי משיח. דהא בההוא זמנא אתחזי דידא דא נמי אסתלקת, ורשו אתיהיב חס ושלום לאנון קליפין לשלטאה. פדין סלקין ונחתין ומתפשטין לכל סטר. וישראל קימין פעאקו קמיהו, הה"ד ועת צרה היא לעקב (ירמיה ל, ז). פדין ולכל המורא הגדול, דא דחילו דישראל דיחלון בתחילין דמשיחא, וחסבין דלית להו פרקנא. עד דמגו עקתינ אלין יתובון למאריהון, ויפרוק להו פרקנא שלים.

והנה מטטרו"ן השר הגדול בא, פתח ואמר: רבי רבי, ודאי באלו הצרות ישובו ישראל לארצם. שהרי בתחלה יזדככו ויפחדו בגלות. ואחר כך יעשה

והא מטטרו"ן שרא רבא אתי פתח ואמר, ר' ר' ודאי באלין עקתינ יתובון ישראל למאריהון. דהא צרופא קדמאה מצטרפין בגלותא. ולבתר צרופא אחרא

1. עי' לעיל תי' י"ז; תקט"ו, ת' רחץ: "הרי ימין שלך שהחזרת אותה לאחור דכתיב "השיב אחור ימינו" וכו' בעבור ישראל. ואתה מסתיר פניך בעבור זה - כיון שישראל הם לאחור, ס"א לא יטלו משם"; מאמר הגאולה עמ' נח.

זפוך אחר באותו הזמן. שהרי כל המדרגות העליונות יזמנו [כדי] להעביר מישראל כל הזהמה שגשארה [מן הגלות]. וזה סוד [הפסוק]: בצר לך [זה] הוּבּוּד [ומצאוד כל הדברים [כל המדרגות] האלה באחרית הימים (דברים ד, ל). שכל התוכחות לפי המדרגות [העליונות] נגזרו. לפיכך, יש הרבה תוכחות בתורה [בפרשת בחקותי] ובמשנה תורה [בפרשת פי תבוא]. שכל מדרגה שגפגמה, משם יורד הענש על מי שפגם אותה, ובזמן שיורד הענש, עובר הפגם, ונתקנת המדרגה. ונאמר לגביה: ואתה צדיק על כל הבא עלינו (נחמיה ט, לג), בגלל שהפטר אחרת נסתלקה משם [ונשאר רק בחינת צדיק]. וזה סוד: כי אמת עשית ואנחנו הרשענו (שם, שם). ישנם תרי"ג מצוות בתורה, כנגדם תרי"ג אורות מאירים למעלה, וכנגדם תרי"ג אברים בגוף ובנשמה. ומי שעבר עברה, שנה אבר אחד מצורתו, ונמצא משקר באותה הצורה העליונה הקדושה, [דהינו נמצא] שהוא משקר במלך. ושקר, זה סטרא אחרא,² שגורמים לסטרא אחרא להתחבר למעלה באותה מדרגה שגפגמה. ובזמן שהרשע נוטל ענשו, חוזרת האמת העליונה להיות מתקנת על בוריה.

יתעבד בההוא זמנא. דהא בלהו דרגין עלאין יזדמנון לאעברא מישראל כל זהמא דאשתארת. ורזא דא בצר לך ומצאוד כל הדברים האלה באחרית הימים (דברים ד, ל). דכלהו תוכחות לפום דרגין אתגזרו, בגין כך כמה תוכחות אנון באורייתא ובמשנה תורה. דכל דרגא דאתפגים, מתמן נחית ענשא למאן דפגים לה, ובזמנא דנחית ענשא אתעבר פגיו ואתתקן דרגא. ואתמר בה: (נחמיה ט, לג) ואתה צדיק על כל הבא עלינו, בגין דסטרא אחרא אתעבר מתמן. ורזא דא כי אמת עשית ואנחנו הרשענו (שם, שם). דתרי"ג פקודין אנון באורייתא. לקבליהו תרי"ג נהורין בוציגין לעלא. ולקבליהו תרי"ג אברין בגופא ובנשמתא. ומאן דעבר עברה אשגוי אבר חד מדיוקנה, ואשתכח משקר בההוא דיוקנא עלאה קדישא, משקר בה במלפא. ודא שקר סטרא אחרא, דגרים לה לאתאחדא לעלא בההוא דרגא דפגים בה. ובזמנא דחייבא נטל ענשה, תב קושטא עלאה לאתתקנא

2. הפרצוף מתחלק לתרי"ג אורות כמו התרי"ג אורות שבנשמה או בגוף, עיין קנאת ה' צבאות עמ' עח, פה; קל"ח פתח יב, ח"ב, עמ' לח, וכן פתח ע - עא עמ' רמד - רמה; דעת תבונות ח"ב, עמ' כג - כה; שם עמ' יח סי' לו; כלל פח"ד עמ' רחצ - רצט; אדיר במרום עמ' ג, רד. שערי קדושה (מהרח"ו) ח"א, שער א.

3. עי' זהר תולדות קמג, ע"א ת"ז תי' ס"ט, ק"ז, סע"ב; זהר חדש כי תשא, מ' עשרת הדברות.

על קיומה. בגין כך פי אמת עשית. ובזמנא דדינא אתעביד, רגזא אשתכח לעלא.

לפיכך: פי אמת עשית [תקנת, אחר הענש] (שם, שם). ובזמן שדין נעשה, הרגז נרגע למעלה.

ובגין דכמה דרגין אתפגימו, לקבל דא כמה תוכחות אתמרו לישראל. וקדמאין קודשא בריך הוא אמר להו. אבל אנון דמשה תורה משה מפי עצמו אמרן (מגילה לא:). דקדמאין מסטרא דרחל, ורזא דא שבע על חטאתיכם (ויקרא כו, כד). אבל תנינן מסטרא דלאה. ודא עצמו, דאתמר (בראשית ב, כג) עצם מעצמי דא לאה, ובשר מבשרי דא רחל. ובגין דמשה מסטרא דלאה, איהו אמר להו. אבל אנון דתלין ברחל, קודשא בריך הוא אצטריך להו, ולא למשה, דאיהו לא קאים בה. דאיהי [אצ"ל: ואיהי] לא אתתקפת בההוא זמנא. ועוד, משה אמר להו ברוח הקדש דהא איהו בעא באלין ודאי, ורוח הקדש אסכים על ידי ומליל בפומה. וכלא בגין סטרא דא דלאה, סטרא דילה

וכיון שהרבה מדרגות נפגמו, כנגד זה, הרבה תוכחות נאמרו לישראל. הראשונות [של פרשת בחקותי], הקדוש ברוך הוא אמר אותם. אבל אלו של משה תורה, משה מפי עצמו אמרן. הראשונים מצד של רחל. וזה סוד: שבע על חטאתיכם (ויקרא כו, כד), אבל השניות [של פרשת כי תבוא] הם מצד של לאה. וזה [משה מפי] עצמו, [על דרך] שנאמר [על הפסוק]: עצם מעצמי (בראשית ב, כג) - זו לאה, ובשר מבשרי - זו רחל. ומפון שמשה מצד של לאה, הוא אמר להם [את התוכחות השניות]. אבל אותם [הראשונות] שתלויות ברחל, הקדוש ברוך הוא היה צריך לאמרם, ומשה, אין לו שיכות בה [ברחל], שהיא לא התחזקה באותו הזמן [של דור המדבר]. ועוד, משה אמר להם [את התוכחות] ברוח הקודש, שהרי הוא רצה באלו ודאי, ורוח הקדש הספימה על ידו ודברה בפיו. והכל בגלל צד זה של לאה, צד

4. עי' מגילה לא, ע"ב.

5. שבע זו מלכות שהיא שביעית, שכינה - רחל.

6. ראה עץ חיים שער ל"ח פ"ב, ס"א, ע"א; ת"ז, ת' סה, צו ע"ב; אוצרות רמח"ל עמ' שנא.

7. עיי"ש ס"א ע"ב, משה נתחנן בציפורנה שהיא חלק רביעית מלאה; כללות האילן פ"ז, מ"ו, מ"ז.

8. שם סא, ע"ב.

9. עי' עץ חיים ח"ב, לז, עא, שדור המדבר הוא כנגד פרצוף לאה.

שלו בודאי. והדברים [והתוכחות] נכתבו למעלה [בתורה] בסוד שלו, ורוח הקדש אמרה [אותם] בסוד זה. שכל המלים הכתובות למעלה, הם כל [המלים] שנאמרו בתורה, מפל אחד שנאמרו ודאי. והכל נתן למשה, להראות לישראל הדברים פראוי.

ואפלו תורה שבעל פה, הכל כתוב למעלה בשם אומרו לפני שנאמרו [הדברים] למטה. כל שבן לאחר שנאמרו, וזה סוד: כל האומר דבר בשם אומרו מביא גאלה לעולם (אבות ו, ו); מגילה טו, א). הרי הרבה [אנשים] תלויים באותה נשמה [שאמרה הדברים] בודאי ומשמשים אותה, וכלם מקבלים הארה מאותו הדבר [שנאמר], שעבור החלק שהוא באה [הנשמה]. ומי שגזל הדברים מאדונם [מאומרם, דהינו שאומרם בשם עצמו], כאילו גזל מתוך הקדש העליון, וגזל אור מאלו שמצפים לו. ואפלו מי שאמרם סתם [אפלו שלא בשמו], גרם לאור שלא יהיה שלם.

ואם תאמר, למה רצה משה לומר להם [התוכחות]? אלא משה עשה הכל למוכת ישראל, וסוד הדבר: והוא¹⁰ מחלל מפשענו (ישעיה נה, ה). שהרי בתחלה הוא קבל את כלם [כל התוכחות, הראשונות והשניות] בכלל אחד, ופרש להם לישראל. אבל הוא לקח אותם [תוכחות] בגלגלם [באמת].

ודאי. ומלין לעלא הכי ארשימו ברזא דילה, ורוח הקדש אמר ברזא דא. דכל מילין רשימין לעלא, בלהו דאתמרו באורייתא, מפל חד דאתמרו ודאי. וכלא אתיהיב למשה, לאחזאה לישראל מלין בדקא יאות.

ואפלו תורה שבעל פה פלא אתרשים לעלא בשמא דמארה עד לא אתמרת לתתא. כל שבן בתר דאתמרת. ורזא דא כל האומר דבר בשם אומרו מביא גאלה לעולם (אבות ו, ו). דכמה אנון דתלין בההיא נשמטא ודאי, ומשמשין לה, וכלהו מתנהרין בההיא מלה, דלההיא חולקא אתיהיבת. ומאן דגזל מלין ממריהו פאלו גזל מגו קודשא עלאה, וגזל נהירו מאלין דמצפאן לה. ואפלו מאן דאמר סתם, גרים לנהירו דלא אשתלים.

ואי תימא משה אמאי בעא למימר לון. אלא משה פלא לטיבותא דישראל עבד. ורזא דמלה והוא מחלל מפשענו (ישעיה נה, ה). דהא איהו נטיל בקדמיתא בלהו בכללא חדא, ופריש לון לישראל. אבל איהו נטיל לון בגיניהו. אשתכחו בלהו תוכחות לקבל דרגין עלאין. ורזא דמלה

נמצאו כל אותם התוכחות פגגד [כל] המדרגות העליונות. וסוד הדבר: אלה דברי הברית (דברים כח, סט) - וזו התורה, שנאמר בה, אם לא בריתי יומם ולילה (ירמיה לג, כה). דאורייתא איהי כלא דכל דרגין עלאין. ובזמנא דקימין מלין בתקונא, אנון מלין גרמייהו משכיין ברכאן למאן דמקנים לון. ולמאן דעברין עליהו, אתהדרו אנון גופיהו בדינא לקבליהו. וצורפין מצטרפין ברזא דשמהן בארחין עלאין כלא לדינא על חיבא.

הרשעים.

וכל זה בזמן של הגלות, שכל המדרגות צריכות להתקן, ולהעביר מהן הפגם. אבל בסוף הימים, כל המדרגות העליונות מתעוררות כאחד להעביר מהן כל רשם של זיהום. וכמו שכלם מתעוררים בזמן אחד, כך הצורות שיראו בעולם, מפל [המדרגות] יהיו. וזה סוד [הפסוק]: ומצאוך כל הדברים האלה (דברים ה, ל), כלם בקשר אחד.¹¹ דהנה צרה אחת תהיה כלולה מפל הצורות. וזה מה שכתוב: באשר ינוס איש מפני הארי וגו' [ופגעו חרב, ובא הפית וסמך ידו על הקיר ונשכו הנחש] (עמוס ה, יט).

לפיכך: ולכל המורא הגדול. או ברנע אחד אור יבקע, תאור של כל המדרגות, ויגאלו בו ישראל גאלה

אלה דברי הברית (דברים כח, סט) ודא אורייתא דאתמר בה: אם לא בריתי יומם ולילה (ירמיה לג, כה). דאורייתא איהי כלא דכל דרגין עלאין. ובזמנא דקימין מלין בתקונא, אנון מלין גרמייהו משכיין ברכאן למאן דמקנים לון. ולמאן דעברין עליהו, אתהדרו אנון גופיהו בדינא לקבליהו. וצורפין מצטרפין ברזא דשמהן בארחין עלאין כלא לדינא על חיבא.

וכל דא בזמנא דגלותא, דכלהו דרגין צריכין לאתתקנא ולאעברא מניהו פגימו. אבל בסוף יומיא, כלהו דרגין עלאין מתערין כחדא לאעברא מניהו כל רשימו דזהמא. וכמה דכלהו מתערין בזמנא חדא, הכי עקתין דיתחזון בעלמא, מפלהו יהון. ורזא דא: ומצאוך כל הדברים האלה (דברים ה, ל) כלהו בקיטרא חדא. דהא עקתא כלילא מפל עקתין תהא. הדא הוא דכתיב באשר ינוס איש מפני הארי וכו' (עמוס ה, יט).

בגין כך ולכל המורא הגדול. פדין ברנעא חד נהירו יתבקע, נהירו דכל דרגין, ויתפרקון בה ישראל פרקנא

11. עיין אדיר במרום ח"ב, עמ' כב: "וכמו שבחי' הגלות הראשון דהיינו עד חבלי המשיח, הכל הוא מדרגה מדרגה בפ"ע... זמן חבלי משיח הוא שצריך להיות דחיקו בתר דחיקו. כי אדרבא צריך למהר; מאמר הגאולה עמ' נח.

שְׁלֵמָה, וְזֶה סוּד: כִּי הִנֵּה הַחֹשֶׁךְ יִכְסֶּה
 אֶרֶץ וְגו' (ישעיה סב). הָרִי כַּמָּה מִיָּנִי
 בּוֹחוֹת הַטְּמָאָה, בְּעֲלֵי הַחֹשֶׁךְ, יִתְפַּשְּׁטוּ
 לְשׁוֹטֵט בְּעוֹלָם, וַיִּתְחַזְּקוּ עַל הָאֲמוֹת
 שְׁלָהֶם לְהַשְׁלִיט אוֹתָן. לְפִיכָךְ, כִּי הִנֵּה
 הַחֹשֶׁךְ יִכְסֶּה אֶרֶץ. וְעֲרָפֶל לְאֲמִים -
 (שם) זֶה עֲרָפֶל שְׁלָהֶם. אֹז: וְעֲלִיד יִזְרַח
 יְהוָה וְגו' [וּבְבוֹדוֹ עֲלִיד יִרְאֶה] (שם).
 אֲשֶׁרִי חֲלָקֶם שֶׁל יִשְׂרָאֵל.

שְׁלֵמִים. וְזֶה דָּא כִּי הִנֵּה הַחֹשֶׁךְ יִכְסֶּה
 אֶרֶץ וְכו' (ישעיה ס, ב). דְּכַמָּה זִינִין
 מְסַאָּבִין מְאֲרֵי חֲשׂוּכָא יִתְפַּשְּׁטוּן
 לְשׁוֹטֵט בְּעוֹלָמָא, וַיִּתְחַזְּקוּן עַל אֲמִין
 דְּלֵהוּן לְאַשְׁלֵטָא לוֹן. בְּגִין כֵּךְ כִּי הִנֵּה
 הַחֹשֶׁךְ יִכְסֶּה אֶרֶץ. וְעֲרָפֶל לְאֲמִים דָּא
 עֲרָפֶל דְּלֵהוּן. כְּדִין וְעֲלִיד יִזְרַח ה' וְכו'.
 זַכָּאָה חוֹלְקֵהוּן דִּישְׂרָאֵל.